

De spinnen van 10-hoog deel 3: Spinnenplaag in flatgebouw Ternate

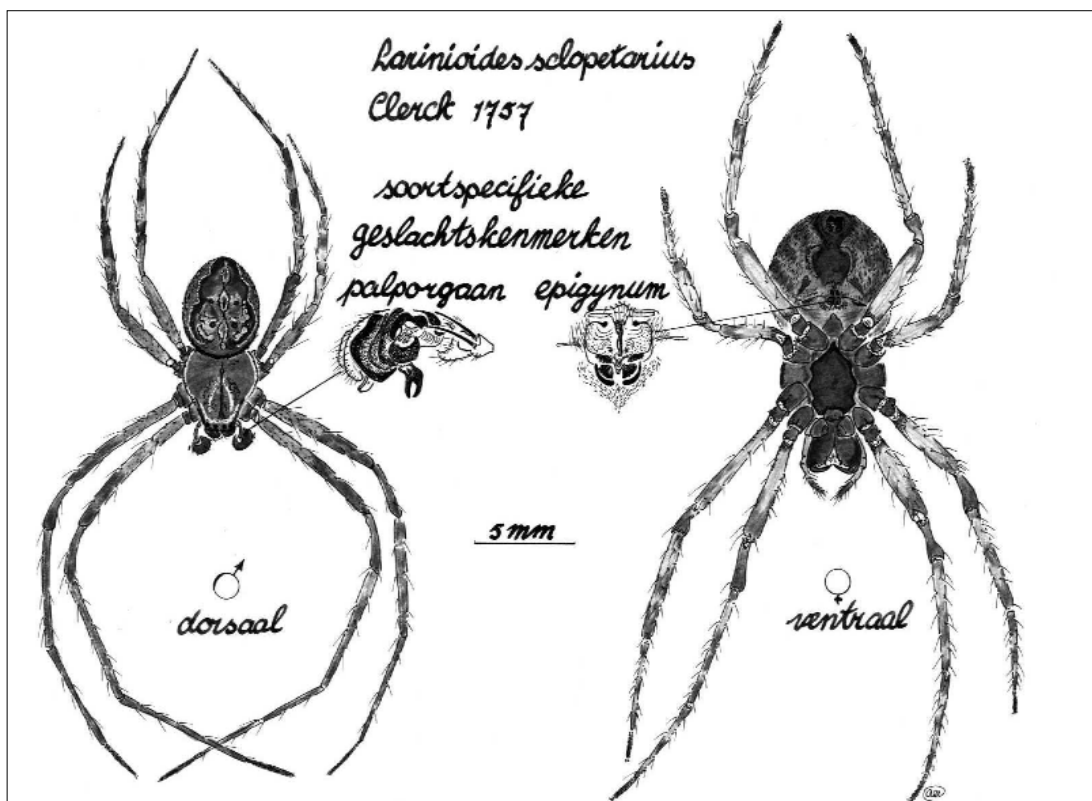
door
Arthur Decae

De zomers waren warm en de winters gematigd in de eerste helft van de jaren negentig. Als laatste in een serie van drie (Aeolus en Bestevaer waren al eerder gereed gekomen) werd flatgebouw Ternate in de zomer van 1992 opgeleverd. De nieuwbouwwijk op het DWL-terrein in Rotterdam Oost was daarmee bijna voltooid. Het zal ongeveer een jaar na de oplevering zijn geweest toen op de agenda van de vereniging van eigenaren van flatgebouw Ternate het punt 'spinnenplaag' verscheen. Het beton van de constructie en het cement in de voegen tussen de gele baksteentjes waren nauwelijks droog toen een horde, uit de kluiten gewassen, donkerbruine spinnen het exterieur van Ternate koloniseerde. De strakke balkonleuningen, de lijsten van de schuifpuien en de kozijnen van de kantelramen werden binnen korte tijd volledig met spinrag bekleed. Het met zoveel verve door de makelaar aangeprezen onbetaalbare uitzicht op de rivier en het comfort van het eigen buiten op de ruime

terrasvormige balkons van de appartementen werden verziekt door een dicht gordijn van spinnenwebben. In het centrum van elk web zat dreigend een enge spin. Dreigend, want bij elke menselijke nadering trok de spin ziedend, met lange, harige poten aan het web om even later de met het blote oog zichtbare gifkaken te poetsen. Tot schrik van de bewoners beperkten de spinnen hun leefgebied niet tot de gevels en de balkons van de flat. Spoedig drongen ze ook door in woon- en slaapkamers om zich uiteindelijk zelfs in het hart van het gebouw te vestigen, in de lifthallen en trappenhuizen. Het werd de bewoners van Ternate te gortig. Het woongenot werd op een onaanvaardbare manier door de spinnenplaag aangetast en actie was geboden.

Spinnen zijn nuttige dieren

De vereniging van eigenaren zocht contact met de ROTEB met als doel professionele ongediertebestrijders in te schakelen om hen van de spinnen

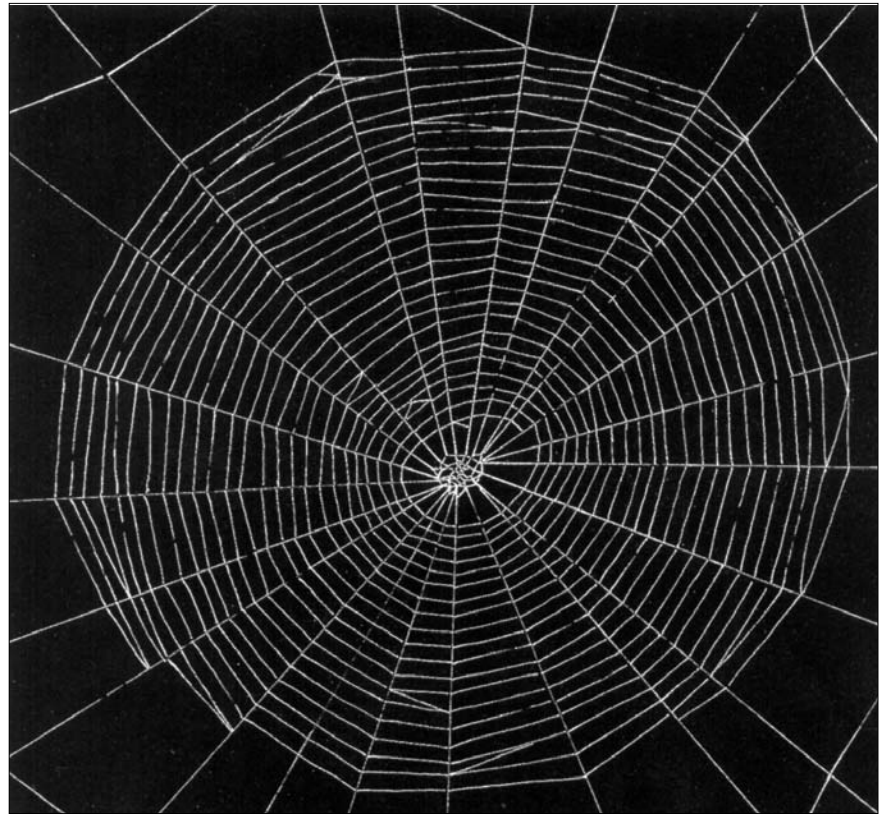
De spin die flatgebouw
Ternate teisterde:
Larinioides sclopetarius.
(illustratie: Arthur Decae)

te bevrijden. De ongediertebestrijders gaven echter niet thuis. Spinnen staan niet op hun lijstje. Spinnen zijn geen ongedierte. Spinnen zijn nuttige dieren. Dit kregen de bewoners van Ternate te horen en voor de griezelende eigenaren van de luxe appartementen zat er niets anders op dan met stokjes, stoffers, blikken en bezems de spinnen zelf te lijf te gaan.

Dat gebeurde soms met veel overgave, heb ik kunnen waarnemen. De slaapkamers en woonkamers werden spoedig op de spinnen heroverd. Op de balkons hadden de bewoners minder succes. Daar werden de spinnen hooguit enigszins teruggedrongen. In de lifthallen en trappen verliep de strijd succesvoller, maar ze werden nooit helemaal spinvrij. De strijd om Ternate tussen *Homo sapiens* en *Larinioides sclopetarius* (de wetenschappelijke benamingen waaronder de bewoners van Ternate en hun achtpotige belagers respectievelijk in de biologische taxonomie zijn samengebracht) bleef in de eerste helft van de jaren negentig onbeslist.

Streng winters

De winter van 1995-1996 was bar, lang en ijzig. In de volgende zomer klaagde niemand in Ternate over een spinnenplaag. Waar stoffer en blik hadden gefaald, was koning Winter kennelijk geslaagd. In de zomer van 1996 hingen er weliswaar spinnetjes aan de balkonranden, maar ze waren van een kleinere soort en bouwden navenant kleine webjes. Ze vielen de bewoners van Ternate nauwelijks op. Ik vermoedde dat de verdwijning van *L. sclopetarius* verband hield met de kou en dat *L. sclopetarius*, in tegenstelling tot zijn kleinere spinnenneefjes, er niet in was geslaagd voldoende vorstvrije schuilplaatsen te vinden in het cleane metselwerk van Ternate. De winter van 1996-1997 was wederom ijzig en ik verwachtte niet dat de populatie *L. sclopetarius* zich dit jaar zou kunnen herstellen. Al vroeg in het voorjaar hield ik de ontwikkeling van de spinnenpopulatie op het balkon scherp in de gaten. In april verscheen tot mijn verbazing een groot aantal kleine donkerbruine spinnetjes. *L. sclopetarius* is terug wist ik. De inmiddels volwassen beplanting in potten op ons eigen en belendende balkons zou voldoende insecten trekken voor een voorspoedige groei van de

spinnen. De eerste klachten over een nieuwe spinnenplaag zouden naar mijn inschatting in juli of augustus op het prikbord in de entreehal van Ternate verschijnen.

Gifwolk

Reeds in mei vond ik de eerste volwassen mannetjes van *L. sclopetarius* en in juni doken de kolosaal ogende vrouwtjes op. Ik wachtte nog even af om de populatie de kans te geven uit te rijpen alvorens ik op 14 juli gewapend met een vangpotje het balkon op trok. Mijn doel was een kopeltje van de lastige spinnen voor de wetenschap te verschalken. Tot mijn verbazing kon ik geen enkel volwassen exemplaar van *L. sclopetarius* vinden. Geen mannetje en ook geen vrouwtje. Daar waar ik een week tevoren nog minimaal een tiental volwassen spinnen had geteld, vond ik nu niets. Ik beklom de trap om op ons dakterras, op 11-hoog, mijn geluk te beproeven. Hier, tussen de bliksemafleiders en ventilatiekanalen, was *L. sclopetarius* voorheen in nog grotere getale aanwezig geweest dan op de balkons. Maar ook op het dakterras was *L. sclopetarius* niet in volwassen toestand te vinden. De enige verklaring die mij als geboren Rijnmonder te binnen wilde schieten was dat niet koning Winter maar de gevreesde gifwolk uit de Botlek, Ternate van

Web van *Larinioides sclopetarius*; balkon 10-hoog,
3 oktober 1997.

(illustratie: Arthur Decae)

de spinnen moest hebben verlost. We hadden de afgelopen twee jaar ook geen mug gezien, herinnerde ik mij en ik mijmerde wat over de zonzijde van de smog.

De neus van de milieudienst

Dat mijn eerste gedachte omtrent het verdwijnen van de spinnen naar giftige dampen uitging, is minder vergezocht dan u wellicht denkt. Reeds jaren wordt onze wijk, zoals andere delen van de stad, geteisterd door een penetrante stank die van tijd tot tijd van over de rivier komt aanwaaien. Soms is het zo erg dat er direct iets op je keel slaat als je bij het eindpunt van lijn 3 uit de tram stapt. De eerste jaren belden wij dan de Milieudienst Rijnmond. De telefonist vroeg ons dan steevast de onbeschrijflijke stank te beschrijven om vervolgens op te merken dat hij geen idee had wat het zou kunnen zijn en dat er nooit iemand anders uit onze wijk over stank klaagde. Na drie jaar bellen kwam er, tijdens een stankgolf, uiteindelijk een professionele snuffelaar van de milieudienst aan de deur om onze klacht persoonlijk te onderzoeken. Nadat wij de balkondeur tegen de zware lucht hadden open gedrukt en met spanning het oordeel van de expert afwachtte, snoof de man van de milieudienst diep en zei: 'ik ruik niks'. Hij voegde er losjes aan toe dat zijn reukvermogen hem spoedig na zijn ambtsaanvaarding in de steek had gelaten en liet ons verbijsterd achter.

Vijftien inbrekers

Ik weet niet of het suggestie is, maar het stinkt veel minder sinds de milieudienst poolshoogte is komen nemen. Mijn gedachte aan een spinnenvernietigende gifwolk was misschien overdreven geweest, maar als het de stank niet was, en ook de winter niet, wat kon dan de oorzaak zijn van de verdwijning van *L. sclopetarius*? Het was al eerder gebeurd dat wij 's morgens op 10-hoog werden gewekt door een zacht geschuifel en getik op het balkon. Het leek dan wel alsof er vijftien inbrekers voorzichtig morrelden aan de kantelramen, de schuifpui en de balkonleuning. Wij schrikken daar niet meer van want we weten

allang wie er op het balkon rondscharrelen. Het is een troepje spreeuwen *Sturnus vulgaris* dat rond zeven uur 's morgens de flat bezoekt. De vogels zijn zo druk in de weer dat het openschuiven van de gordijnen ze niet in het minst verstoort en dat wij, nog in pyjama en met slaperige ogen, het tafereel op ons gemak kunnen gadeslaan. Systematisch zoeken de spreeuwen alle hoeken en gaten van Ternate af. En waar ze op uit zijn? Juist, op een vette *L. sclopetarius*. Alles wordt rigoureuus weggepikt, ze laten geen spin zitten. Of de bewoners van Ternate, die nu regelmatig, morrend, met klam vochtig, veelkleurige poepjes van de balkonleuning moeten vegen, zich realiseren dat de spreeuwen ze van de spinnen hebben verlost, weet ik niet.

Nieuw leefgebied

Het spreeuwenwerk op 10-hoog illustreert overigens fraai dat ook de producten van de moderne architectuur niet aan de natuur ontsnappen. Flatgebouw Ternate is voor huiseigenaren, spinnen en spreeuwen niets anders dan een nieuw stukje leefgebied waar dezelfde ecologische principes gelden als in de gehele natuur. Eerst vestigt zich een vrij saaie, maar dichte en éénvormige pionierspopulatie (van menselijke bewoners en *L. sclopetarius*). Later komen er vogels van divers pluimage en ontwikkelt zich de biodiversiteit. Tenslotte zal de natuur in Ternate zich stabiliseren. Hoeveel soorten spinnen er dan zullen leven is nu nog niet te voorspellen.

Spreeuwen blijken zich te goed te doen aan grote hoeveelheden *L. sclopetarius*.

(foto: Kees Moeliker)

